

УДК 657.24

Грищенко О. В.,

ostapgryshchenko@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0589-8716,

здобувач, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РУХУ ПРОКАТНОГО МАЙНА В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

***Анотація.** У статті досліджено зміст та функціональну спрямованість обліково-аналітичного забезпечення прокатного майна в управлінні підприємством. Визначено, що в сучасних умовах господарювання важливою є побудова належної системи обліку, яка передбачає формування достовірної інформації про наявність та рух активів, що є основою для прийняття управлінських рішень. Обґрунтовано: для інформаційного забезпечення системи менеджменту є доцільним групування прокатного майна за терміном корисного використання та вартісної межі у розрізі виділених центрів відповідальності та наявної організаційної структури. Запропоновано облікове забезпечення руху прокатного майна як системи взаємопов'язаних елементів (робочий план рахунків управлінського обліку, порядок відображення руху майна, відомості обліку), що полягає у групуванні майна у розрізі терміну корисного використання та визначеній межі суттєвості, що дасть можливість підвищити достовірність інформаційного забезпечення їх руху. З метою дотримання принципу превалювання сутності над формою та з метою відображення в обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів прокату з урахуванням їх морального та фізичного зносу пропонуємо на досліджуваних підприємствах нараховувати на них амортизацію, що дасть змогу формувати достовірну повну собівартість надання послуг із прокату, а також система управління володітиме достовірною інформацією про фізичний стан таких предметів, що забезпечить у подальшому безперерйне постачання даними активами. У дослідженні використано: історичний та логічний аналіз – для вивчення теоретичних аспектів обліку прокатного майна; методи індукції та дедукції – для розгляду сучасних тенденцій функціонування системи обліку руху прокатного майна; методи теоретичного узагальнення та спостереження – для вивчення облікового та інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування діяльності досліджуваних підприємств. Запропоновані пропозиції з вдосконалення системи обліку руху прокатного майна дають можливість чітко визначити його місцезнаходження, а управлінському персоналу надходитиме достовірна інформація про реальний стан прокатного майна, що буде основою для прийняття належних рішень.*

Ключові слова: облік, прокатне майно, необоротні активи, малоцінні швидкозношувані предмети.

Gryshchenko O. V.,

ostapgryshchenko@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0589-8716,

Postgraduate, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

ACCOUNTING AND ANALYTICAL PROVIDING OF THE RENTED PROPERTY MOVEMENT IN ENTERPRISE'S MANAGEMENT: ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL ASPECT

***Abstract.** The article examines the content and functional focus of accounting and analytical providing of rented property in enterprise's management. It was determined that in modern business conditions, it is important to build a proper accounting system, which provides for the formation of reliable information about the availability and movement of assets, which is the basis for managerial decision making. Substantiated: for the information support of the management system, it is appropriate to group the rented property according to the term of useful use and the value limit in terms of the allocated centers of responsibility and the existing organizational structure. Accounting support for the movement of rented property as a system of interrelated elements (working plan of managerial accounting accounts, the order of displaying property movement, accounting info) is proposed, which consists in grouping the property according to the term of useful use and a defined limit of essentiality, which will make it possible to increase the reliability of information support of their movement. In order to comply with the principle of predominance of essence over form and with the aim to reflect in the accounting of low-value and perishable rented items, taking into account their moral and physical wear and tear, we suggest that the investigated enterprises charge depreciation on them, which will make it possible to form a reliable full cost of providing rental services, as well as the management system will have reliable information about the physical condition of such items, which will ensure uninterrupted supply of*

these assets in the future. The research used: historical and logical analysis - to study the theoretical aspects of rented property accounting; methods of induction and deduction - for consideration of modern trends in the functioning of accounting system of the rented property movement; methods of theoretical generalization and observation - for the study of accounting and information-analytical providing for the functioning of the enterprises under study. The suggested proposals for improving the rented property movement accounting system make it possible to clearly determine its location, and the managerial staff will receive reliable information about the real condition of the rented property, which will create the basis for appropriate decision making.

Key words: accounting, rented property, non-current assets, low-value perishable items.

JEL Classification: M41

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-77-16>

Постановка проблеми. В сучасних умовах функціонування національної економіки, коли ринок прокатного майна характеризується значним рівнем конкурентності, важливим чинником для суб'єктів господарювання конкурентною перевагою є належне управління предметами прокату, що ефективно сприятиме в наданні послуг. До таких предметів прокату відносяться всі рухомі речі (майно), що надаються в тимчасове володіння та користування за грошову винагороду. Наявність таких активів вимагає від системи менеджменту досліджуваних підприємств належно побудованої системи обліку, яка передбачає формування достовірної інформації про їх наявність та рух, що є основою для прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організаційно-методичних аспектів обліку руху майна розкриваються в працях В. І. Бачинського, Р. М. Воронка, Н. Г. Виговської, І. В. Замули, М. В. Корягіна, П. О. Куцика, Р. А. Марценюка, Л. Г. Медвідь, І. Б. Садовської, Л. В. Чижевської, М. Ю. Чік, В. О. Шевчука, І. Й. Яремка. Проте слід наголосити, що теоретичні, організаційно-методичні й практичні аспекти обліку руху предметів прокату є недостатньо висвітленими в сучасній науковій літературі та потребують сучасних досліджень з метою формування якісно нового інформаційного забезпечення, що дасть можливість підвищити рівень аналітичності інформації.

Постановка завдання. Мета дослідження – узагальнення діючої системи обліку руху прокатного майна та вироблення нових пропозицій щодо її удосконалення, що полягає у формуванні деталізованої інформації за видами групування у розрізі виділених центрів відповідальності та наявної організаційної структури, що дасть можливість сформулювати відповідно інформаційне забезпечення для прийняття управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. На підприємствах, що надають послуги з прокату майна, такі активи характеризуються великою різноманітністю (певне групування за тими чи іншими активами здійснюється самими підприємствами, які спеціалізуються на прокаті того чи іншого виду майна, наприклад: автомобілі, самокати, спортивне спорядження, велосипеди, будівельні інструменти, побутова техніка, одяг, предмети кейтерингу тощо). Це ускладнює сам процес ведення обліку за даними

активами, оскільки вони можуть відобразитися в обліку у складі необоротних та оборотних активів, що залежить від терміну використання та межі суттєвості.

М. Ю. Чік, Р. М. Воронко відзначають, що облік прокату майна – важлива складова управління активами підприємства, яка потребує детальної уваги, внаслідок чого підприємство має розробити й дотримуватися облікової політики, яка передбачає методи амортизації, класифікацію активів, визначення термінів корисного використання та врахування інших аспектів, пов'язаних із їх обліком [11, с. 154-155].

Згідно з НП(С)БО 7 “Основні засоби” матеріальні активи, які підприємство використовує з метою надання послуг, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік), відображаються у складі основних засобів [6].

М. Ю. Чік, Р. М. Воронко пропонують на початковому етапі визначити належність переданого у прокат активу до основних засобів [11].

В. Моссаковський вважає, що відносно активів у пунктах прокату, призначених для видачі напрокат, потрібно використовувати рахунок 10 “Основні засоби” [7].

На наше переконання, застосування зазначених пропозицій призведе до викривлення інформації для потреб управління, оскільки інформація про основні засоби, що використовується в діяльності підприємства в якості основних фондів, та майно, яке використовується з метою надання в прокат, як об'єкти, що мають різне призначення, не дозволить здійснювати належний контроль у системі управління підприємством.

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій наявність та рух активів, призначених для видачі напрокат, відображається у складі інших необоротних матеріальних активів [2], зокрема на рахунку 116 “Предмети прокату”.

Строк корисного використання, і максимальну кількість послуг прокату за предметом прокату наймодавець встановлює самостійно [10].

Результати проведеного дослідження засвідчують наявність дискусійного аспекту щодо класифікації таких активів, який полягає в тому, що

відповідно до НП(С)БО 7 “Основні засоби” прокатне майно класифікується за такими групами: інші необоротні матеріальні активи та малоцінні необоротні матеріальні активи (через незначну вартість).

Під вартісною ознакою слід розуміти межу, критерій, який дає можливість зробити групування облікової інформації, що визначає відповідні рамки для прийняття управлінських рішень.

Податковий кодекс України, зокрема пп. 14.1.138, вводить вартісну ознаку (межу суттєвості) для класифікації основних засобів у сумі 20 000 грн. Відповідно, вартість активів понад визначену межу суттєвості відноситься до складу основних засобів, а вартість яких є нижчою визначеної межі, – відноситься до складу малоцінних необоротних матеріальних активів [9].

Відповідно до методичних рекомендацій щодо застосування суттєвості в бухгалтерському обліку, наданих Міністерством фінансів України, поріг суттєвості – це абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації.

Суттєвість – це характерні критерії облікової інформації, що визначають її здатність впливати на формування рішення користувачів фінансової звітності.

Під ознаками суттєвості інформації для потреб обліку та управління розуміють її кількісні та якісні характеристики, які є важливими для зовнішніх і внутрішніх користувачів даної інформації.

Відповідно, Міністерством фінансів України визначено, що суттєвість окремих господарських операцій та об’єктів обліку визначається керівництвом підприємства, якщо інше не передбачено національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Виходячи з вищеприписаного, стверджуємо, що межу суттєвості для класифікації основних засобів і малоцінних необоротних матеріальних активів слід прописувати у Положенні про облікову політику, яку кожен суб’єкт господарювання визначає самостійно, залежно від обсягів діяльності та структури активів.

При цьому слід враховувати: для визначення суттєвості окремих об’єктів обліку, що відносяться до активів, орієнтовним порогом суттєвості є величина у 5 % від підсумку відповідно всіх активів підприємства.

Результати проведеного дослідження засвідчують: більшість підприємств, що надають послуги з прокату майна, до питання визначення межі суттєвості ставляться формально. Значна частина підприємств у Положенні про облікову політику зазначає межу суттєвості відповідно до встановлених вимог чинного податкового законодавства, які не враховують ні обсяги діяльності, ні специфіку активів, що призначені для прокату. У інших суб’єктів господарювання межа суттєвості – відсутня.

На наш погляд, управлінське рішення щодо ідентифікації активів має враховувати організаційну структуру та специфіку предметів прокату

(будівельне обладнання, будівельні інструменти, одяг, побутова техніка).

Якщо дотримуватися вимог НП(С)БО 7 “Основні засоби”, то активи, вартість яких є незначною, мають обліковуватися у складі активів на рахунку 112 “Малоцінні необоротні матеріальні активи”, а вартість яких є значною, – відносять до активів, які обліковуються на рахунку 116 “Предмети прокату”.

Л. М. Пилипенко та В. І. Воськало стверджують, що якщо вартість предметів прокату не перевищує встановленого обліковою політикою вартісного критерію визнання основних засобів, то такі предмети можуть бути зараховані до складу малоцінних необоротних матеріальних активів [8].

Слід відзначити: у Податковому кодексі України з метою оподаткування відсутні визначення термінів “предмети прокату” та “малоцінні необоротні матеріальні активи”. Проте п. 145.1 Кодексу встановлює класифікаційні ознаки груп основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, які відносяться до групи 15, але межу суттєвості визначено лише для основних засобів [9].

На наше переконання, прокатне майно незалежно від вартісного критерію визнається на підставі НП(С)БО та Інструкції про застосування плану рахунків іншими необоротними матеріальними активами і відображається на рахунку 116 “Предмети прокату”.

Для належного управління і формування достовірної інформації про наявність та рух, а також формування адекватної інформації про залишкову вартість предметів прокату пропонуємо для досліджуваних підприємств у робочому плані рахунків відкрити аналітичні рахунки предметів прокату у розрізі їх вартісної ознаки:

- 1161 “Прокатне майно понад визначену межу суттєвості”;
- 1162 “Прокатне майно нижче визначеної межі суттєвості”.

Застосування у господарській діяльності пропозиції автора дасть змогу чітко групувати прокатне майно відповідно до вартісного показника, що забезпечить аналітичність управлінської інформації для прийняття рішень.

Прокатне майно знаходиться в постійному русі (введення в експлуатацію, переміщення між структурними підрозділами (склад, центри видачі), видача у користування, повернення з користування, списання), тому є важливим аспектом визначення посадових обов’язків відповідальних осіб, що дасть можливість оперативно контролювати раціональне використання і формувати достовірну облікову інформацію в системі внутрішньої звітності для керівного складу підприємства.

Організацію обліку прокатного майна досліджуваних підприємств слід здійснювати на основі наявних бізнес-процесів із прокату (будівельного обладнання, будівельних інструментів, велосипедів, спортивного спорядження тощо) з урахуванням особливостей сезонної діяльності (прокат лиж, саної взимку; прокат катамаранів, каное влітку) та їх організаційної структури. На нашу думку, це дасть

можливість виділити основні напрямки формування аналітичної інформації та визначити відповідальних осіб за наявними центрами за їх генерування.

Дискусійною, на наш погляд, є думка Л. М. Пилипенка та В. І. Воськало стосовно того, що при виборі рахунку обліку речей, які є предметами прокату, слід зважати на їхню класифікацію як активів, а не за призначенням [8]. З огляду на це науковці стверджують: з метою оцінювання фінансово-майнового стану підприємства групування активів за видом є важливішим, ніж за призначенням. Тому речі, які є предметами прокату, планом рахунків чи інструкцією про його застосування передбачені відповідні рахунки чи субрахунки їхнього обліку як різновиду активів, саме на цих рахунках (субрахунках) і варто обліковувати.

Насамперед хочемо відзначити: предметами прокату можуть бути не лише речі, а машини та обладнання, транспортні засоби, а також інструменти, прилади та інвентар.

Результати дослідження засвідчують, що для багатьох суб'єктів спостереження з метою формування достовірної інформації для потреб управління важливою є класифікація необоротних активів за призначенням, оскільки саме за цією класифікаційною ознакою вони використовуються в господарській діяльності та приносять підприємству економічні вигоди. Наприклад, готельні комплекси, які мають статус 5 зірок, при наданні готельних послуг пропонують додаткову послугу з прокату автомобілів. Відповідно, транспортні засоби, що використовуються при здійсненні основної діяльності і при наданні додаткових послуг, не можуть групуватися за видом.

Підтвердженням нашої позиції є діяльність суб'єктів господарювання, які здають в оренду або напрокат будівельне обладнання (наприклад: будівельні крани). Відтак, якщо такі підприємства використовують у власній господарській діяльності або здають в операційну оренду, то згідно з НП(С)БО 7 "Основні засоби" та Інструкцією вони обліковуються на рахунку "Машини та обладнання", а якщо вони здаються в прокат, – відображаються на рахунку 116 "Предмети прокату".

З метою формування достовірної інформації в системі обліку стосовно руху прокатного майна проводиться відкриття у робочому плані рахунків досліджуваних підприємств аналітичних рахунків шляхом додавання цифр до синтетичного рахунка у розрізі центрів відповідальності, де вони фізично знаходяться (склад, центри видачі). З метою належного контролю за виданим майном рекомендуємо для робочих планів рахунків застосовувати аналітичний рахунок, який передбачає облік прокатного майна, виданого напрокат (у користування). Дана пропозиція дасть можливість здійснювати системі менеджменту оперативний контроль у розрізі центрів витрат і центрів відповідальності за їх рухом та ефективністю їх використання з надання у прокат.

Запропонована нами методика обліку прокатного майна суттєво відрізняється від чинної, яка полягає в наступному:

- прокатне майно класифікується на підприємстві відповідно до визначеної межі суттєвості, що передбачає відображення на окремих рахунках обліку (1161 "Прокатне майно понад визначену межу суттєвості", 1162 "Прокатне майно нижче визначеної межі суттєвості");

- облік прокатного майна ведеться в розрізі відповідальних осіб за наявними центрами відповідальності: рахунок 11611 "Прокатне майно понад визначену межу суттєвості на складі"; рахунок 11612 "Прокатне майно понад визначену межу суттєвості у пункті видачі" (подібні аналітичні рахунки відкриваються до прокатного майна нижче визначеної межі суттєвості);

- облік прокатного майна ведеться у розрізі активів переданого у прокат (рахунок 11613 "Прокатне майно понад визначену межу суттєвості у прокаті (користуванні)"; рахунок 11623 "Прокатне майно нижче визначеної межі суттєвості у прокаті (користуванні)").

Запропонована методика обліку прокатного майна, що відноситься до складу необоротних активів, дає змогу підвищити рівень аналітичності облікової інформації, визначити відповідальних осіб за достовірність її акумулювання та дозволить оперативно контролювати ефективність їх використання.

У сучасних умовах господарювання важливим аспектом управління прокатним майном, що відноситься до складу необоротних активів, є врахування чинника морального та фізичного зносу, відповідно, суб'єкти дослідження проводять амортизаційні відрахування. Згідно з НП(С)БО 7 "Основні засоби" суб'єкт господарювання самостійно визначає методи нарахування амортизації, які враховують вигоди, що очікують від їх використання.

Аналітичний журнал "ДЕБЕТ-КРЕДИТ" стверджує: амортизація прокатного майна предметів прокату здійснюється лише за прямолінійним або виробничим методом. При цьому там наголошується: при застосуванні прямолінійного методу нарахування амортизації предмета прокату є одна особливість – мінімальний строк корисного використання такого предмета - 5 років [10].

Після того стверджується, що виробничий метод варто використовувати тим наймодавцям, які надають предмети прокату для активного (погодинного) використання, наприклад спортивне спорядження. Проте, оскільки часто важко визначити, скільки саме послуг вдасться надати певним предметом прокату, найчастіше використовують прямолінійний метод амортизації [10].

Слід відзначити: автори публікації "Прокат: податковий та бухгалтерський облік" у цьому ж аналітичному журналі "ДЕБЕТ-КРЕДИТ" не врахували особливості нарахування амортизації на предмети прокату нижче визначеної межі суттєвості (дозволені методи нарахування амортизації: 100 % – у першому місяці використання або 50 % –

у першому місяці використання; 50 % – у місяці вилучення активів). На наш погляд, застосування даних методів у суб'єктах дослідження призведе до викривлення інформації про собівартість надання послуг із прокату майна, оскільки нарахована сума зносу за даними методами не враховуватиме їх фізичного та морального зношення.

Результати дослідження засвідчують, що більшість суб'єктів спостереження застосовують формальний підхід до вибору методу нарахування амортизації з метою відповідності до вимог податкового законодавства щодо визначення об'єкта оподаткування з податку на прибуток, проте вони не завжди враховують інформацію про достовірний фізичний знос із урахуванням термінів корисного використання. На наш погляд, суб'єкти дослідження мають брати до уваги не лише термін корисного використання, а й умови й інтенсивність експлуатації предметів прокату (наприклад: прокат лиж та лижного спорядження у зимовий період; прокат велосипедів у теплу пору року), а також і маркетингову стратегію у відносинах із клієнтами.

З метою формування в системі обліку достовірної інформації про залишкову вартість прокатного майна пропонуємо у робочому плані рахунків до рахунку 132 “Знос інших необоротних матеріальних активів” відкрити аналітичний рахунок 1326 “Знос прокатного майна”, до якого відкрити рахунки 13261 “Знос прокатного майна понад визначену межу суттєвості” та 13262 “Знос прокатного майна нижче визначеної межі суттєвості”.

Для відображення в бухгалтерському обліку інформації про амортизаційні відрахування прокатного майна пропонуємо до впровадження Відомість нарахування амортизації предметів прокату.

Специфіка діяльності підприємств, які надають послуги з прокату майна, полягає в тому, що предметами прокату можуть бути активи, термін використання яких становить менше одного року (або операційного циклу, якщо він менший за рік). До такого виду активів відносять інструменти, господарський інвентар, одяг і взуття, спеціальні прилади, засоби індивідуального захисту.

М. Ю. Чік, Р. М. Воронко пропонують на початковому етапі визначити належність переданого у прокат активу до складу товарів [11, с. 156]. З такою думкою ми не згодні, оскільки придбані предмети прокату (термін використання яких становить менше одного року) не використовуються з метою перепродажу.

Н. В. Куценко пропонує предмети прокату з терміном використання менше одного року кваліфікувати швидкозношуваними активами та обліковувати на окремому субрахунку до рахунку 22 “Малоцінні та швидкозношувані предмети” [3].

Іншої думки притримуються Л. М. Пилипенко та В. І. Воськало, які стверджують: недоцільно надавати в прокат речі, які мають обмежений термін використання через швидкий фізичний знос [8].

З цією позицією ми не згодні, оскільки результати проведеного дослідження засвідчують, що у

багатьох суб'єктів спостереження є предмети прокату, термін використання яких становить менше 12 місяців. Наприклад, предмети кейтерингу, лижні рукавички, рукавиці гірськолижні, захисні спортивні рукавички, комплекти для плавання в басейні, набори для відпочинку на свіжому повітрі, тощо.

Результати дослідження засвідчують: такі предмети на досліджуваних підприємствах є багаторазового використання. Відповідно, чинна система обліку малоцінних швидкозношуваних предметів не відповідає вимогам сучасного управління, яка полягає в тому, що в момент передачі таких активів у використання їх вартість списується з балансу і вони виключаються зі складу майна підприємства. Це призводить до викривлення інформації щодо собівартості надання послуг із прокату майна, відповідно, система менеджменту не володіє достовірними даними щодо результатів діяльності досліджуваних підприємств. Крім того, за чинною системою обліку малоцінних швидкозношуваних предметів відсутній оперативний контроль за переданими активами у прокат.

З метою усунення наявних недоліків нами пропонується методика обліку малоцінних швидкозношуваних активів для підприємств, які надають послуги з прокату майна, що передбачає виділення центрів відповідальності за місцями зберігання (склад, центр видачі) та за наймачами. Для належного управління і формування достовірної інформації про наявність та рух, а також формування адекватної інформації про залишкову вартість предметів прокату, які обліковуються у складі малоцінних швидкозношуваних предметів, пропонуємо для досліджуваних підприємств у робочому плані рахунків відкрити до рахунку 22 “Малоцінні швидкозношувані предмети” аналітичний рахунок 226 “Малоцінні та швидкозношувані предмети прокату”. У свою чергу, до даного рахунку відкрити аналітичні рахунки за центрами відповідальності (зберігання) за кількістю та вартістю впродовж терміну їх експлуатації.

З метою дотримання принципу превалювання сутності над формою та з метою відображення в обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів прокату з врахуванням їх морального та фізичного зносу пропонуємо на досліджуваних підприємствах нараховувати на них амортизацію.

Таку рекомендацію також висловлюють П. О. Куцик та Р. Р. Шумило щодо нарахування амортизації на швидкозношувані предмети [5].

Впровадження даної пропозиції в діяльність досліджуваних підприємств формуватиме достовірну повну собівартість надання послуг із прокату, а також система управління володітиме достовірною інформацією про фізичний стан таких предметів, що забезпечить у подальшому безперебійне постачання даними активами. Для цього у робочому плані рахунків до рахунку 226 “Малоцінні та швидкозношувані предмети прокату” пропонуємо відкрити аналітичний рахунок 2269 “Знос малоцінних та швидкозношуваних предметів прокату”.

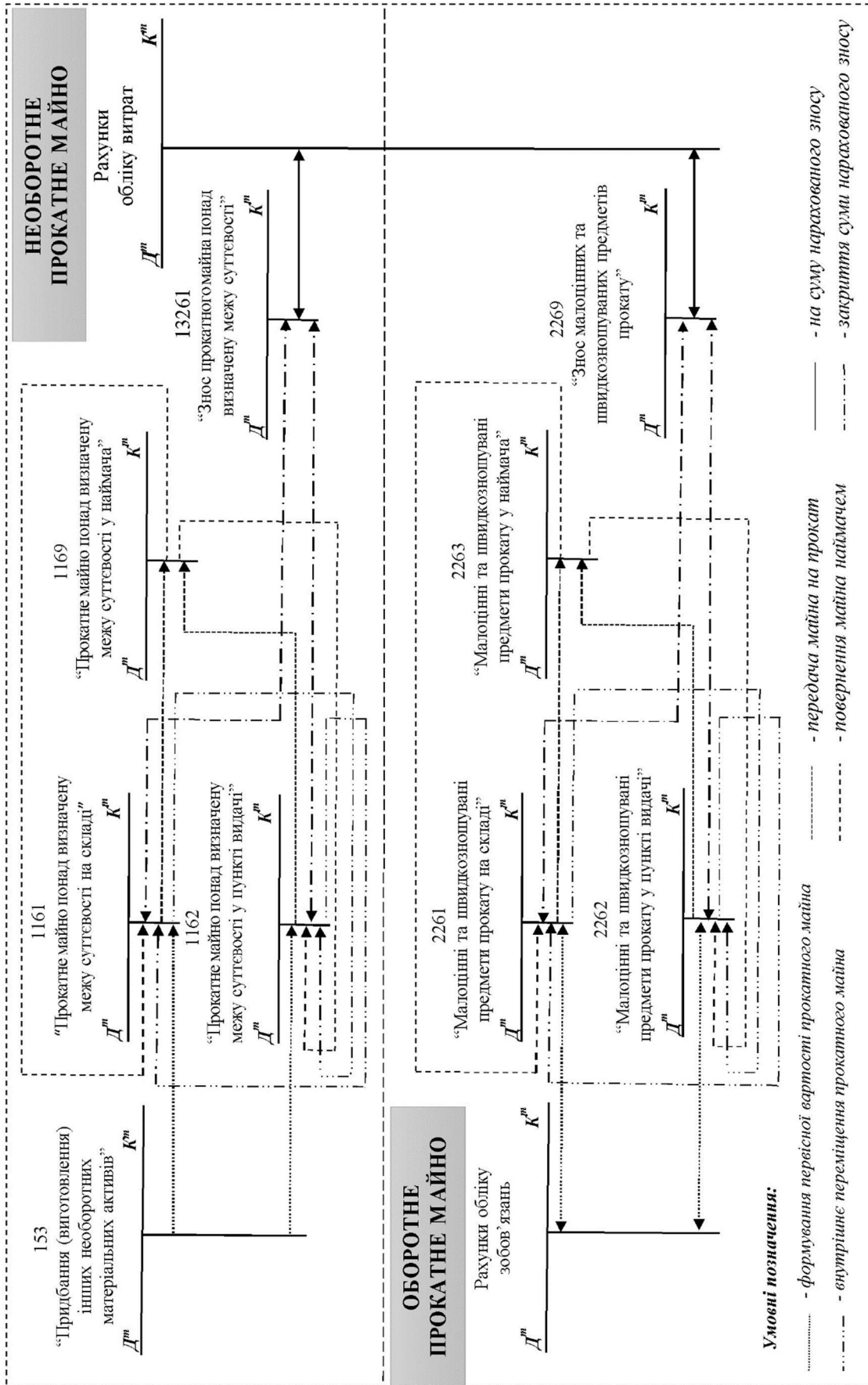

Рис. 1. Схема обліку руху прокатного майна підприємства (розроблено автором)

Результати дослідження підтверджують, що найбільш логічно застосовувати виробничий метод нарахування амортизації, який найбільш економічно доцільно враховує термін корисного використання, термін прокату та фізичний знос малоцінних та швидкозношуваних предметів прокату.

Для відображення в бухгалтерському обліку інформації про амортизаційні відрахування досліджуваних активів пропонуємо до впровадження Відомість нарахування амортизації малоцінних та швидкозношуваних предметів прокату.

Операції зі списання малоцінних та швидкозношуваних предметів прокату відображаються в обліку бухгалтерським проведенням: дебет рахунка 2269 “Знос малоцінних та швидкозношуваних предметів прокату” кредит рахунка 2261 “Малоцінні та швидкозношувані предмети прокату на складі” або 2262 “Малоцінні та швидкозношувані предмети прокату у пункті видачі” (з деталізацією аналітичних рахунків за видами активів).

Впровадження даної пропозиції у практичну діяльність підприємств, що надають послуги з прокату майна, дасть можливість відображати активи за їх реальною вартістю, оскільки сальдо рахунка 226 “Малоцінні та швидкозношувані предмети прокату” відобразатиме реальну інформацію щодо їх вартості, а запропонована аналітика за центрами відповідальності формуватиме інформацію про наявні малоцінні та швидкозношувані предмети прокату, а також суму нарахованого зносу за малоцінними та швидкозношуваними предметами прокату.

Важливим аспектом управління є відображення в обліку передачі прокатного майна зі складу у пункт видачі, а також внутрішнього переміщення між пунктами видачі. Таку господарську операцію пропонуємо документально підтверджувати Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) прокатного майна. Документ складається за кожною господарською операцією з переміщення предмета (предметів) прокату у відповідний структурний підрозділ (центр відповідальності), що дасть змогу здійснювати персоналізований облік за кожною матеріально відповідальною особою. Крім того, впровадження даної пропозиції дозволить чітко визначати його місцезнаходження, а управлінському персоналу надходитиме достовірні інформація про реальний стан прокатного майна, що буде основою для прийняття належних рішень.

Запропоновані пропозиції з удосконалення системи обліку руху прокатного майна на досліджуваних підприємствах нами відображено на рис. 1.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Запропоновані напрями вдосконалення наявної системи обліку руху прокатного майна дадуть можливість формувати достовірну інформацію за терміном корисного використання та вартісної межі у розрізі виділених центрів відповідальності та наявної організаційної структури, про реальну вартість, що дозволить формувати достовірну собівартість надання послуг із прокату майна, а також здійснювати оперативний контроль за їх використанням та

підвищити ефективність управління діяльності досліджуваних суб'єктів господарювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грачова Р. Бухгалтерський облік предметів прокату. URL: <http://www.dtk.com.ua/debet/ukr/2001/42/42pr10.html>.

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 (із змінами). *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

3. Куценко Н. В. Економічна суть та класифікація предметів прокату як об'єкта обліку та контролю. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2012. № 3 (61). С. 104-106, с. 105.

4. Куцик П. О., Грищенко О. В. Облік доходів від прокату майна: організаційні аспекти. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2304>. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-21>.

5. Куцик П., Шумило Р. Облік малоцінних необоротних та швидкозношуваних активів: методичний аспект. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. № 1. С. 18-21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2012_1_4.

6. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”: наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92, зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu7/>.

7. Моссаковський В. Невирішені питання обліку непоточних активів. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2010. № 5. С. 17-28.

8. Пилипенко Л., Воськало В. Особливості бухгалтерського обліку прокату речей у контексті розвитку економіки спільного споживання. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. # 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3568/3500>.

9. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI, зі змінами і доповненнями. *ZakonOnline*. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/321525_548269.

10. Бикова Г. Прокат: податковий та бухгалтерський облік. *Аналітичний журнал “ДЕБЕТ-КРЕДИТ”*. 2013. № 41. «Дебет-Кредит» : *Український фінансово-бухгалтерський портал*. URL: https://online.dtk.com.ua/2013/41/60094_

11. Чік М. Ю., Воронко Р. М. Аспекти обліку предметів прокату на підприємстві. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2024. № 76. С. 153-157.

REFERENCES

1. Hrachova R. Bukhhalter'skyj oblik predmetiv prokatu, available at: <http://www.dtk.com.ua/debet/ukr/2001/42/42pr10.html>.

2. Instruktsiia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhholders'koho obliku aktyviv, kapitalu, zobov'iazan' i hospodars'kykh operatsij pidpriemstv i orhanizatsij : nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 30 lystopada 1999 r. № 291 (iz zminamy). *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy.*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

3. Kutsenko, N. V. (2012), Ekonomichna sut' ta klasyfikatsiia predmetiv prokatu iak ob'iekta obliku ta kontroliu, *Visnyk ZhDTU. Seriya: Ekonomichni nauky*, № 3 (61), s. 104-106, s. 105.

4. Kutsyk, P. O. and Hryshenko, O. V. (2023), Oblik dokhodiv vid prokatu majna: orhanizatsijni aspekty, *Ekonomika ta suspil'stvo*, № 49, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2304>. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-21>.

5. Kutsyk P. and Shumylo R. (2012), Oblik malotsinnykh neoborotnykh ta shvydkoznoshuvanykh aktyviv: metodychnyj aspekt, *Bukhhalters'kyj oblik i audyt*, № 1, s. 18-21, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2012_1_4.

6. Pro zatverdzhennia Natsional'noho polozhennia (standartu) bukhholders'koho obliku 7 “Osnovni zasoby”: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 27 kvitnia 2000 r. № 92, zi zminamy i dopovnenniamy, available at: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu7/>.

7. Mossakovs'kyj V. (2010), Nevyrisheni pytannia obliku nepotochnykh aktyviv, *Bukhhalters'kyj oblik i audyt*, № 5, s. 17-28.

8. Pylypenko L. and Vos'kalo V. (2024), Osoblyvosti bukhholders'koho obliku prokatu rechej u konteksti rozvytku ekonomiky spil'noho spozhyvannia, *Ekonomika ta suspil'stvo*, vyp. # 60, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3568/3500>.

9. Podatkovyj kodeks Ukrainy vid 2 hrudnia 2010 r. № 2755-VI, zi zminamy i dopovnenniamy. *ZakonOnline*, available at: https://zakononline.com.ua/documents/show/321525_548269.

10. Bykova H. (2013), Prokat: podatkovyj ta bukhholders'kyj oblik, *Analitychnyj zhurnal “DEBET-KREHYT”*, № 41, «Debet-Kredyt» : *Ukrains'kyj finansovo-bukhhalters'kyj portal*, available at: <https://online.dtkr.ua/2013/41/60094>.

11. Chik, M. Yu. and Voronko, R. M. (2024), Aspekty obliku predmetiv prokatu na pidpriemstvi, *Visnyk LTEU. Ekonomichni nauky.*, № 76, s. 153-157.

Стаття надійшла до редакції 13 квітня 2024 року